

Familie- og kulturkomiteen, Stortinget
familie-kultur@stortinget.no

Oslo, 1.februar 2019

NFFOs høringsnotat til Meld. St. 8 (2018-2019) Kulturens Kraft – Kulturpolitikk for framtida

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur. Per dags dato har foreningen 5 297 medlemmer. Foreningen sikrer medlemmenes faglige og økonomiske interesser gjennom forhandlinger om avtaler med offentlige og private institusjoner om vilkår for utgivelse og bruk av faglitteratur, om vederlagsordninger mv. NFFO arbeider også for å fremme god faglitteratur, styrke norsk skriftspråk og trygge yringsfriheten i et internasjonalt perspektiv.

Vi takker for anledning til å kommentere meldingen, og vi vil konsentrere våre kommentarer til følgende kapitler

Kapittel 2 Kunstens og kulturlivets plass i samfunnet

Kapittel 5 Kulturpolitikken framover

Kapittel 6 Kunstpolitikk

Kapittel 7 Digitale muligheter

Kapittel 8 Økonomien i kultursektoren

Kapittel 11 Danning og demokratibygging

Kapittel 2 Kunstens og kulturlivets plass i samfunnet

NFFO er tilfreds med at det er gitt ut en melding som understreker kulturens og kunstens rolle i samfunnet og som bekrefter en politisk vilje til satsing på feltet.

Yringsfrihet er grunnleggende for kunstnerisk virksomhet, og en forutsetning for velfungerende demokratier. I en tid hvor yringsfriheten er

truet i deler av verden hvor vi har tatt den for gitt, er det viktig at den er anerkjent for et levende og kritisk kulturliv. Til og med i Norge har vi sett tegn til at det blir stilt spørsmål ved ytringsfriheten i kunstneriske uttrykk, og det er viktig å gi klare signaler om å opprettholde denne friheten.

Kapittel 5 Kulturpolitikken framover

Det er satt opp et mål om kunst- og kulturuttrykk av ypperste kvalitet. Vi er enige i at det skal stilles krav til kvalitet i slike uttrykk og at det skapes rom for å arbeide mot et slikt mål. Vi må likevel ikke glemme at det å oppnå høy kvalitet som regel krever mulighet til å arbeide over tid. Det er derfor viktig at det er etablerte ordninger som gjør det mulig for kunstnere å ha forutsigbare inntekter over tid for å kunne perfektionere sine uttrykk. Hva som er ypperste kvalitet i kunstneriske uttrykk vil alltid bli diskutert. NFFO vil vektlegge betydningen av å ha en kvalifisert kritikerstand innen ulike kunstområder, samtidig som fagfellevurdering gjennom sakkyndigkomitéer opprettholdes som et bærende element.

Kapittel 6 Kunstpolitikk

Meldingen legger vekt på at det må legges til rette for stabilitet, fleksibilitet og fornyelse for å sikre en vital utvikling av det norske kunstfeltet. Vi mener at stabilitet og forutsigbarhet er grunnleggende for å kunne satse på kunsten som et levebrød. Stipend-, tilskudds- og innkjøpsordninger må være stabile og forutsigbare for at kunstnere med begrenset mulighet til kommersielle inntekter skal kunne produsere og videreutvikle seg.

Kapittel 7 Digitale muligheter

Ny teknologi og digitale tjenester har gjort kunstneriske uttrykk tilgjengelige for allmennheten på mange områder. Dette er bra for demokratiseringen av kulturen, men har skapt betydelige utfordringer sett i et rettighetsperspektiv. Den teknologiske utviklingen har skjedd så raskt at forvaltningen av rettighetene til opphavere ikke har klart å følge med. Det kreves en betydelig innsats for å få på plass lisenser, avtaler og kompensasjonsordninger for produkter som tilgjengeliggjøres digitalt. Som eksempel ser vi nå innenfor læremiddelsektoren at produksjon av digitale læremidler nå dominerer markedet uten at det er inngått avtaler om kompensasjon til forfatterne. Vi ser også at skoler tilbys materiell som ikke har vært gjennom redaksjonell kontroll i forlag, og at dette blir akseptert fordi det er billig.

Staten må både legge til rette for at rettighetshavere kan motta rimelig vederlag for utnyttelse av åndsverk og selv gå foran med gode eksempler. Vi vil trekke frem et par situasjoner som viser at staten ikke gjør det.

Den første gjelder strømming av åndsverk i klasseromsundervisning. Ved lovfestingen av at slike handlinger – forunderlig nok – skal anses å skje innenfor en privat krets, får ikke rettighetshaverne vederlag for bruken. Staten har altså gitt skoleeiere anledning til å spare penger som følge av at en ny digital teknologi faser ut tidligere tiders vederlagspliktige ordninger. Den andre gjelder privatkopieringskompensasjonen. Ved endringen av åndsverkloven sommeren 2018 ble ordningen utvidet slik at rettighetshavere til litterære og visuelle verk fikk rett til kompensasjon, også når slike verk blir privatkopiert fra andre kilder enn lydopptak eller film. Undersøkelser viser at slik kopiering er omfattende, først og fremst fra digitale kilder. Likevel har staten latt være å tilføre ordningen nye midler og dermed sendt regningen til de rettighetshaverne som var omfattet av ordningen fra tidligere. Vi understreker at ingen av disse tilfellene har noen karakter av å være støttetiltak fra statens side. Her er det snakk om reell bruk av åndsverk, men som det ikke betales for.

Kapittel 8 Økonomien i kultursektoren

Koblingen mellom kultur og næring blir stadig tettere, og det synes å være et sterkt politisk press på at en større del av finansiering av kultursektoren skal komme fra næringsvirksomhet. Det er fint at det legges til rette for at de delene av kulturbransjen som har et stort kommersielt potensiale kan få utviklet dette på en positiv måte. Men det er uten tvil slik at store deler av kunstnerstanden ikke er innenfor dette feltet, og det er avgjørende at det legges til rette for organisering og finansiering fra det offentlige for at de som produserer kunst utenfor det kommersielle markedet.

Kapittel 11 Danning og demokratibygging

I dette kapittelet sies det bl.a. at «Barn og unge bør møte kunst- og kulturuttrykk som representerer eit mangfald av erfaringar, mellom anna for å motverke kulturelt utanforskap. Alle barn og unge skal ha tilgang til eit kulturtilbod med høg kvalitet, aktualitet og relevans, og få høve til å delta og utfalde seg i eit fritt og uavhengig kulturliv.» I kapittelet vises det også til folkebibliotekene som en viktig arena for møte med kunst og kultur. Det som åpenbart mangler her skolebibliotekene. NFFO var i fjor en av foreningene bak Aksjon skolebibliotek. Det er avgjørende for barns lesevaner at de har tilgang til skolebibliotek med personale med bibliotekfaglig kompetanse.

Avslutning

Kulturmeldingen er et godt dokument som en politisk plattform som viser vilje til en satsing på kunst og kultur. For utøvere og brukere av kunst er det stor forventning til hvordan meldingen følges opp med forslag til konkrete tiltak om organisering og finansiering av tiltak som kan være med på å nå de målene som settes i denne meldingen.

Med vennlig hilsen

Geir Hønneland (sign.)
styreleder i NFFO